

Міністерство освіти і науки України
Національний університет водного господарства та
природокористування
Навчально-науковий інститут права
Кафедра правових природоохоронних дисциплін

07-05-52М

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до практичних занять та самостійної роботи
з освітньої компоненти

«Теорія аргументації»

для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-науковою програмою підготовки доктор філософії (PhD) «Фізична терапія, ерготерапія» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» галузі знань «Охорона здоров'я» денної/вечірньої форм навчання

Рекомендовано науково-методичною радою з якості навчально-наукового інституту охорони здоров'я
Протокол № 1 від 29.08.2023 р.

Рівне – 2023

Методичні вказівки до практичних занять та самостійної роботи з освітньої компоненти «Теорія аргументації» для здобувачів вищої освіти третього (освітньо-наукового) рівня за освітньо-науковою програмою «Фізична терапія, ерготерапія» спеціальності 227 «Терапія та реабілітація» галузі знань «Охорона здоров'я» денної/вечірньої форми навчання. [Електронне видання] / Мельничук Ю. І. – Рівне : НУВГП, 2023. – 20 с.

Укладач: Мельничук Ю. І., к.філос.н., доцент, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін.

Відповідальний за випуск: Швець О. М. кандидат юридичних наук, доцент кафедри правових природоохоронних дисциплін

Керівник групи забезпечення спеціальності: Григус І. М., доктор медичних наук, професор, директор ННІОЗ.

Зміст

Передмова.....	3
1. Сутність освітньої компоненти та її структура.....	4
1.1. Опис освітньої компоненти.....	4
1.2. Тематика практичних занять.....	6
1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики.....	7
1.4. Критерії та шкала оцінювання.....	8
2. Теми та плани практичних занять.....	10
3.Індивідуальна та самостійна робота здобувачів освіти..	17
4. Рекомендована література.....	18

© Ю. І. Мельничук, 2023

© НУВГП, 2023

Передмова

Шановні здобувачі освіти!

Вибіркова освітня компонента «Теорія аргументації» є важливим елементом освіти майбутніх фахівців. Опанування здобувачами знань та формування вмінь із запропонованого курсу сприятиме забезпечення належного рівня та якості публічної аргументації при здійсненні професійної діяльності.

Логіко-філософський базис теорії аргументації виконує методологічне навантаження, тобто вчить якості обґрунтування, вміння формувати власні ідеї та сміливо здійснювати аргументування при незгоді із іншими ідеями в інтелектуальних дискусіях.

Варто зауважити про те, що аргументація як особлива інтелектуальна діяльність є основою раціонального пізнання. Пізнавальна діяльність передбачає застосування наукового мислення, яке сфокусоване на встановлення причинно-наслідкових зв'язків та вмиле аргументування власної позиції.

Наукове доведення складає лише частину аргументації. Проте, аргументація як інтелектуальна діяльність здобувачів освіти сфокусована на доведення, аналізі, розгляду та перевірки альтернативних версій з подальшою їх перевіркою, логічною оцінкою причинно-наслідковості з метою вибору найбільш ефективного вирішення проблеми.

Програма освітньої компоненти побудована таким чином, щоб активізувати та відшліфувати знання та вміння здобувачів освіти із логіки, філософії науки.

1.

СУТНІСТЬ ОСВІТНЬОЇ КОМПОНЕНТИ ТА ЇЇ СТРУКТУРА

1.1. Опис освітньої компоненти

Мета освітньої компоненти «Теорія аргументації»: *опанування слухачами курсу теоретичного базису аргументації як розділу прикладної логіки із подальшим практичним застосуванням отриманих знань щодо стратегій і правил аргументації, засвоєння основних вимог ефективного аргументаційного процесу, розвиток навичок застосування аргументації та оцінки аргументів у науково-дослідницькій роботі.*

Завдання освітньої компоненти полягає у:

- концептуальному розумінні аргументації у професійній діяльності в межах предмету галузей знань;
- розумінні цінності, якості інформації у науковому середовищі;
- уміння застосовувати навички критичного мислення при аналізі, оцінці наукових положень;
- вмінні аргументувати можливі шляхи вирішення наукової проблеми;
- виявляти дискусійні питання у наукових працях та вміти самокритично оцінювати власний аргументаційний процес у професійній діяльності;
- вільно спілкуватись у дискусіях;
- використання практичного досвіду обґрунтування різних точок зору.

**У результаті вивчення освітньої компоненти здобувач освіти повинен:
сформувати такі компетентності**

ЗК 1. Здатність дотримуватися норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності.

ЗК 2. Здатність представляти наукові результати та вести наукову дискусію державною та іноземною мовою в усній та письмовій формі.

ЗК 3. Здатність здійснювати комплексні дослідження на основі системного наукового світогляду з використанням основних універсальних методологічних принципів та знань.

ЗК 4. Здатність застосовувати сучасні інформаційні технології у науковій діяльності.

СК 01. Здатність володіти сучасними методами збору інформації для наукового дослідження у фізичній терапії, виокремлення первинних і вторинних джерел, використання технологій.

СК 04. Здатність застосовувати знання, набуті під час попередніх фундаментальних та прикладних досліджень, у комплексному аналізі явищ і процесів, що виникають у фізичній терапії в Україні та інших країнах.

СК 5. Здатність презентувати та обговорювати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами.

СК 6. Здатність розв'язувати значущі проблеми у сфері професійної діяльності.

СК 8. Здатність ефективно взаємодіяти у професійній мультидисциплінарній команді.

знати та вмiти (програмнi результати навчання)

ПРН 1. Дотримуватися норм наукової етики, авторського і суміжних прав інтелектуальної власності.

ПРН 2. Представляти наукові результати та вести наукову дискусію державною та іноземною мовою в усній та письмовій формі..

ПРН 7. Здійснювати управління науковими проектами та/або надавати пропозиції щодо фінансування наукових досліджень.

ПРН 13. Презентувати та обговорювати результати власного наукового дослідження українською та іноземною мовами.

ПРН 14. Вміти розв'язувати значущі проблеми у сфері професійної діяльності.

ПРН 16. Могти ефективно взаємодіяти у професійній мультидисциплінарній команді.

1.2. Тематика практичних занять

№	Назва теми	К-сть годин
<i>Змістовий модуль 1. Теорія аргументації</i>		
1.	<i>Філософські засади теорії аргументації</i>	2
2	<i>Особливості аргументації як виду комунікації</i>	2
3	<i>Структура аргументації як особливого виду комунікації</i>	2
4	<i>Принципи аргументації як особливого виду комунікації</i>	2

<i>Змістовий модуль 2. Практичні аспекти аргументації</i>		
5	<i>Принципи та правила аргументації</i>	4
6	<i>Особливості побудови аргументації в науковому дослідженні</i>	2
7	<i>Особливості аргументації оцінки. Інтегративні критерії оцінки ефективності аргументації.</i>	2
	Всього	16

1.3. Контрольні заходи та засоби діагностики

Контроль знань із освітньої компоненти здійснюється за допомогою таких форм:

- *оцінювання усних та письмових відповідей під час практичних занять;
- *пошук шляхів вирішення проблемних питань із застосування аргументаційного процесу;
- *виконання модульних контрольних робіт та ін.

Різні види робіт:

аналіз джерельної бази, робота із інформацією, індивідуальна та в групова робота, написання доповідей, тез, створення інтерактивних карт, алгоритмів, схем, розробка аргументаційних стратегій, які варто застосовувати у професійній діяльності

1.4. Критерії та шкала оцінювання

Основними критеріями, що характеризують рівень компетентності здобувача вищої освіти при оцінюванні результатів поточного контролю з освітньої компоненти «Теорія аргументації» є:

- змістовність виконання завдань із усіх видів робіт;
- вміння застосовувати критичне, аналітичне, логічне, креативне мислення при виконанні завдань;
- вміння прослідковувати причинно-наслідкові зв'язки;
- характер відповідей на поставленні питання (чіткість, логічність, лаконічність, послідовність тощо)

Також, аспірантам потрібно вчасно виконати індивідуальне завдання, брати активну участь у практичних заняттях, вчасно скласти модульні контролю.

Система оцінювання передбачає таку кількість балів: по 6 балів за якісну підготовку до кожного практичного заняття;

12 балів за якісне оформлення індивідуального завдання;

20 балів – модуль 1;

20 балів – модуль 2.

Усього 100 балів.

Додаткові бали здобувач освіти може отримати при написанні наукової статті, наукової роботи на конкурс, есе, тощо. Тему для дослідницької роботи здобувачі освіти можуть вибрати самостійно за погодженням із викладачем. Додаткові бали аспірантам також можуть бути зараховані за конкретні пропозиції з удосконалення змісту навчальної дисципліни.

Положення про семестровий поточний та підсумковий контроль навчальних досягнень здобувачів вищої освіти <http://ep3.nuwm.edu.ua/15311/>

Оцінювання виконання завдань здійснюється за такими критеріями (у % від кількості балів, виділених на завдання із заокругленими до цілого числа):

0% - завдання не виконано;

40% - завдання виконано частково, висновки не аргументовані і не конкретні, звіт підготовлено недбало;

60% - завдання виконано повністю, висновки містять окремі недоліки, судження здобувача освіти не достатньо аргументовані, звіт підготовлено з незначним відхиленням від вимог;

80% - завдання виконано повністю і вчасно, проте містить окремі несуттєві недоліки несистемного характеру ;

100% - завдання виконано правильно, вчасно і без зауважень.

Національна шкала оцінювання

Кількість набраних балів студентом	Оцінка за національною шкалою
90-100 балів	Зараховано
82-89 балів	
74-81 балів	
64-73 балів	
60-63 балів	
35-59 балів	Не зараховано з можливістю повторного складання

1-34 балів	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням курсу
------------	--

Форми навчання: традиційні лекції та практичні заняття, вебінари, науково-практичні семінари, дуальні заняття із залученням практиків.

Методи навчання: аналітичний, дослідницький, проблемно-пошуковий, дискусія, ситуативні задачі, презентація, елементи навчальної гри.

2. ТЕМИ ТА ПЛАНИ ПРАКТИЧНИХ ЗАНЯТЬ

МОДУЛЬ І

Змістовний модуль 1. Теорія аргументації

Тема 1. Філософські засади теорії аргументації

План

1. Філософські бази розуміння структури та функції аргументації.
2. Теорія комунікативної дії Ю. Габермаса.
3. Виміри комунікації за М.В. Поповичем та їх вплив на розуміння аргументації.
4. Комунікативна філософія і ідея комунікативної логіки.
5. Комунікація як цінність.

Контрольні питання:

1. Поняття комунікації.
2. Виміри комунікації.
3. Функції аргументації.
4. Особливості комунікативної логіки.

Додаткове завдання до теми

1. *Опрацюйте джерело Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття (Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття. К.: Видавництво «Сфера», 1997. С. 78-82) та сформулюйте думку щодо того, які виміри комунікації обґрунтовує автор та їх вплив на розумінні аргументації.*
2. *Підготуйте доповідь на тему «Етика комунікації Ю.Габермаса та/ або К.О. Апеля та/або К. Ясперса».*

Тема 2. Особливості аргументації як виду комунікації

План

1. Поняття аргументації як особливого виду комунікації.
2. Поняття аргументу.
3. Загальні критерії культури аргументації.
4. Теорія аргументації і логіка.
5. Аргументація як вид діяльності.
6. Суб'єкт, об'єкт, засоби та способи комунікативної діяльності.
7. Види аргументації. Види аргументації за ступенем логічної достовірності. Універсальна та контекстуальна аргументація.

Контрольні питання:

1. Поняття аргументу.
2. Види аргументів.
3. Особливості аргументаційного процесу.
4. Взаємозв'язок аргументації та логіки.

Додаткове завдання до теми

1. Підготуйте доповідь щодо критеріїв культури аргументації.
2. Сучасні теорії аргументації (підготуйте усну відповідь).
3. Опрацюйте аргументовані схеми Д. Уолтона .

Тема 3. Структура аргументації як особливого виду комунікації

План

1. Структура аргументації.
2. Рівні складності структури аргументації.
3. Ціннісна характеристика аргументації.
4. Базис аргументації та його роль в аргументаційному процесі.

Контрольні питання:

1. Структурні елементи аргументації.
2. Аргументація як особливий вид комунікації.
3. Місце доведення та спростування в аргументаційному процесі.

Додаткове завдання до теми

1. *Опишіть елементи глибинного базису аргументації.*
2. *Роль заперечення в процесі аргументації (висловіть власну точку зору)*
3. *Побудуйте інтерактивну карту «Рівні структури аргументації».*

Додаткові джерела до теми:

**Мельничук Ю. Логічні основи аргументації як способу міркування. Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки(частина II): матеріали V Міжнародної науково-практичної конференції м. Київ, 30-31 січня 2020р. Київ : МЦНІД, 2020. 72 с. С. 60–62.*

***Мельничук Ю. Герменевтичні аспекти логічного аналізу у юридичній практиці. «Альманах науки» №2(35) лютий 2020 р. (за матеріалами II Міжнародна науково-практична конференція «Наука та пріоритети») м. Київ. 88 с. С. 81–84*

Тема 4. Принципи аргументації як особливого виду комунікації

План

1. **Принципи комунікації: філософський рівень (Ю. Габермас, К- О. Апель та ін.).**
2. **Принципи комунікації у сучасних теоріях комунікації.**
3. **Загальні принципи аргументації.**

4. Вимоги до процесу аргументації.
5. Види аргументаційного процесу.
6. Особливості переконання та доведення.

Контрольні питання:

1. Принципи аргументації.
2. Сутність теорії комунікації.
3. Переконання та доведення: характеристика.
4. Доведення точки зору.
5. Вимоги до підбору аргументів.

Додаткове завдання до теми

1. *Опрацюйте наведену працю щодо загальних принципів аргументації (Сумарокова Л. М., Матюшина І. І. Сучасні аргументативні практики: логіко-комунікативні критерії ефективності. Філософські аспекти дослідження казуальності в соціально-гуманітарній сфері : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 242–314).*

МОДУЛЬ II

Змістовий модуль 2. Практичні аспекти аргументації

Тема 5. Принципи та правила аргументації

План

1. Базові принципи аргументації.
2. Правила щодо тези, правила щодо аргументів, правила щодо демонстрації.
3. Особливості застосування теоретичної та емпіричної аргументації.

4. Пастки та помилки в процесі аргументації.

Контрольні питання:

1. Логічні помилки в процесі аргументації.
2. Правила щодо тези.
3. Правила щодо демонстрації.
4. Особливості застосування емпіричної аргументації.

Додаткове завдання до теми

1. *Створіть пам'ятку правил аргументації.*
2. *Створіть поради щодо того як уникнути помилок в процесі аргументації та / або як не вступити в пастку.*

Тема 6. Особливості побудови аргументації в науковому дослідженні

План

1. Аргументація в науковому дослідженні.
2. Особливості побудови аргументаційного процесу.
3. Ствердження.
4. Доводи і факти. Взаємозв'язок між доводами і фатами.
5. Альтернативи.
6. Особливості використання різних видів аргументів при формалізації результатів наукового дослідження.

Контрольні питання:

1. Специфіка аргументаційного процесу у науковій діяльності.
2. Вимоги до використання аргументів.

3. Вимоги до різних видів аргументів в залежності від особливостей аргументаційного процесу.

Додаткове завдання до теми

1. Створіть власний алгоритм аргументаційного процесу, який на вашу думку, буде найефективнішим (відповідь аргументуйте).
2. Обґрунтуйте як працювати з альтернативами.

Тема 7. Особливості аргументації оцінки.
Інтегративні критерії оцінки ефективності аргументації.

План

1. Особливості аргументації оцінки.
2. Поняття імперативів.
3. Опис, оцінка, різноманітність оцінок аргументації.
4. Квазіемпіричні обґрунтування оцінок.
5. Пояснення, передбачення, розуміння в аргументаційному процесі.
6. Особливості аргументаційної оцінки в науковій діяльності.
7. Контекстуальні аргументи.
8. Принципи моралі.

Контрольні питання:

1. Співвідношення принципів моралі та доведення власної точки зору.
2. Алгоритм проведення оцінки аргументів.
3. Розуміння та інтерпретація аргументів.

Додаткове завдання до теми

- 1. Створіть інтерактивну карту щодо оцінки аргументів.*
- 2. Спробуйте відшукати приклади використання аргументації оцінки та імперативів у наукових дослідженнях.*

3. Індивідуальна та самостійна робота здобувачів освіти

Індивідуальна та самостійна робота сприяє кращому засвоєнню здобувачами освіти матеріалу з освітньої компоненти «Теорія аргументації» та формуванню у них навичок та вмінь одержувати додаткові знання.

Формами здійснення індивідуальної та самостійної роботи аспірантами може бути:

- робота із джерельною базою;
- підготовка аргументаційного процесу;
- написання та публікація тез, статей та ін.

Перевірка набуття компетентностей передбачає діагностування під час практичних занять, перевірки письмових, усних відповідей та підсумкового оцінювання успішності здобувачів освіти.

Індивідуальне творче завдання обговорюється із здобувачами освіти на початку вивчення освітньої компоненти, оцінюється відповідно до оприлюдненої шкали, яка розміщена на сторінці освітньої компоненти у навчальній платформі Moodle, та може передбачати: написання тез, статей, доповідей, есе з подальшим їх оприлюдненням.

Теми тез, статей та доповідей узгоджуються із викладачем та мають стосуватись наукових інтересів аспірантів.

Вимоги до есе:

Есе - це короткий прозовий твір (обсягом 1-3 сторінки), у якому творець аргументує власну точку зору щодо проблемного питання. Використання тверджень інших осіб мають бути відповідно оформлені із дотриманням принципів академічної доброчесності, цитування не можуть становити більше однієї третини тексту. На окремій сторінці слід зазначити список джерел, які використовувались під час написання есе.

Орієнтовні теми есе (також, аспірант може запропонувати і власну тему есе).

1. Ефективна аргументація.
2. Проблема істини в процесі аргументації.
3. Аксіологічна цінність аргументаційного процесу.
4. Фактори і контексти аргументації.
5. Маніпуляції в аргументаційному процесі.
6. Як уникнути паралогізмів в аргументаційному процесі?
7. Взаємозв'язок між доводами та фактами.

Індивідуальна робота також, може включати такі види діяльності як: роботу з додатковими джерелами, систематизацію інформації з подальшою її формалізацією у зручному форматі.

5. Рекомендована література

Основна література

1. Конверський А. Є. Логіка: підручник / 2-ге вид., виправлене. К. : ВПЦ «Київський університет», 2017. 391 с.

2. Канеман Д. Мислення швидке й повільне / Пер. з англ. М. Яковлев \$ 5-те вид. К. : Наш Формат, 2021. 480 с.
3. Комаха Л. Г. Логічні засади аргументації у філософському знанні : монографія. Київ : Центр учбової літератури, 2015. 360 с.
4. Смазнова І. С. Толерантність: від казуальності до константи нормативності. Філософські аспекти дослідження казуальності в соціо-гуманітарній сфері : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 347–382.
5. Хоменко І. Еристика : гідручник. К. : Центр учбової літератури, 2008. 280 с.
6. Хоменко І. В. Логіка: теорія та практика : підручник. К. : Центр навчальної літератури, 2019. 400 с.

Допоміжна література

1. Бистрицький Є., Зимовець Р., Пролеєв С. Комунікація і культура в глобальному світі. Київ : Дух і Літера, 2020. 416 с.
2. Мельничук Ю. Логічні основи аргументації як способу міркування. *Теоретичні та практичні аспекти розвитку науки(частина II)* : матеріали V Міжнародної науковопрактичної конференції м. Київ, 30-31 січня 2020 р. Київ : МЦНІД, 2020. 72 с. С. 60–62.
3. Мельничук Ю. Герменевтичні аспекти логічного аналізу у юридичній практиці. *«Альманах науки» №2(35) лютий 2020 р.* (за матеріалами II Міжнародна науковопрактична конференція «Наука та пріоритети») м. Київ. 88 с. С. 81–84.

4. Мельничук Ю. І. Комунікативна раціоналізація та дискурсивні процедури обґрунтування норм. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. №3. С.474-476.
5. Попович М. В. Раціональність і виміри людського буття. К. : Видавництво «Сфера», 1997. 290 с.
6. Сумарокова Л. М., Матюшина І. І. Сучасні аргументативні практики: логіко-комунікативні критерії ефективності *Філософські аспекти дослідження казуальності в соціально-гуманітарній сфері* : монографія. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2021. С. 242–314. та ін.

Інформаційні ресурси

1. Електронні наукові видання НБУ ім. В. І. Вернадського URL: http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?C21COM=F&I21DBN=EC&P21DBN=EC&S21CNR=20&Z21ID=
2. Гончаров А. Ю. Логіка і теорія аргументації: формальний і неформальні підходи : автореферат дис. ... канд. філос. наук : 09.00.06 / Ін-т філос. ім. Г. С. Сковорода, НАН України. К., 2003. 16 с. URL: [http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.\\$](http://irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis64r_81/cgiirbis_64.exe?Z21ID=&I21DBN=ARD&P21DBN=ARD&S21STN=1&S21REF=10&S21FMT=fullwebr&C21COM=S&S21CNR=20&S21P01=0&S21P02=0&S21P03=A=&S21COLORTERMS=1&S21STR=%D0%93%D0%BE%D0%BD%D1%87%D0%B0%D1%80%D0%BE%D0%B2%20%D0%90.%D0%AE.$)